

6-24 Ay Bebeği Olan Annelerin Ek Besin Tercihlerinde Sosyal Medya Kullanma Durumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Determination of Social Media Usage and Factors of Mothers Having Babies 6-24 Months in Supplementary Food Preference

Atiye KARAKUL¹, Pınar DOĞAN²

ÖZ

Son yıllarda teknolojinin kullanımının giderek artması ile birlikte sosyal medya platformlarının kullanımı da artmıştır. Bu çalışma, 6-24 ay bebeği olan annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullanma durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma örneklemini, Ekim 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında 6-24 ay arasında bebeği olan 193 anne oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Anne/Bebek Tanıtıcı Bilgi Formu, Ek Besin Tercihinde Sosyal Medya Kullanımı Soru Formu ve Sosyal Medya Kullanım Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması $29,46 \pm 4,62$ 'dir. Annelerin en çok %64,2'sinin ek besin türlerini, %59,1'inin ek besin hazırlarken dikkat edilecek durumlar, %64,2'sinin bir yaşından önce ve sonra verilebilecek ek besinleri araştırdığı saptanmıştır. Annelerin sosyal medya kullanma ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $32,41 \pm 11,65$ 'dir (min.10, maks.57). Annelerin yaşı, sosyal medya kullanma durumu, ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma, internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme ile sosyal medya kullanma ölçeğinde aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Çalışmanın sonucunda annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullandıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne, Ek besin, Sosyal medya

ABSTRACT

With the increasing use of technology in recent years, the use of social media platforms has also increased. This descriptive study was carried out in order to determine the use of social media in supplementary food preferences of mothers with 6-24 month-old babies and the influencing factors. The research sample consisted of 193 mothers who had babies between the ages of 6-24 months between October 2020 and January 2021. In collecting the data, Mother / Baby Introductory Information Form, Social Media Use Questionnaire for Supplementary Food Preference and Social Media Usage Scale were used. The average age of the mothers participating in the study is 29.46 ± 4.62 . It was found that 64.2% of the mothers investigated the types of supplementary food, 59.1% of the cases to be considered while preparing the supplementary food, and 64.2% of the additional foods that can be given before and after the age of one. The average score that mothers got from the social media use scale is 32.41 ± 11.65 (min. 10, max:57). A statistically significant difference was found between the mothers' age, social media usage status, believing that the information on the internet about supplements are correct, preferring the information learned from the internet when preparing supplements and the average score they got on the social media scale ($p < 0.05$). As a result of the study, it was determined that mothers used social media in their supplementary food preferences.

Keywords: Mother, Supplementary food, Social media

Bu çalışmanın etik kurul onayı tarih ve sayısı: 17/09/2020-882'dir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atiye KARAKUL, Hemşirelik Bölümü, Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, atiyekarakul@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6580-9976

² Arş. Gör., Pınar DOĞAN, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, pnr1192@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6943-5972

İletişim / Corresponding Author: Pınar DOĞAN
e-posta/e-mail: pnr1192@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 28.02..2021
Kabul Tarihi/Accepted: 06.10.2021

GİRİŞ

Yaşamın ilk 24 ayındaki beslenme büyüme ve gelişme için oldukça önemlidir.¹ Anne sütü ile besleme ve ek besinlerin başlanması bebeğin büyüme ve gelişmesi için oldukça önemlidir ve yaşamın ilerleyen yıllarında sağlık üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.² Bir bebeğin enerji ve besin ihtiyacı yaklaşık altı aylıkken anne sütü ile tam olarak karşılanamaz. Bebeğin ihtiyacının karşılanabilmesi ve yeterli beslenmenin sağlanabilmesi için uygun ek besinlere geçilmesi önemlidir.³ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ilk altı ay bebeklerin sadece anne sütü ile beslenmesini, altı aydan sonra anne sütü ile birlikte 24 aya kadar güvenli ve yeterli ek besinlerle beslenmelerini önermektedir.⁴ Çocuklarda optimal beslenmesinin sağlanması ve sürdürülmesi için altı aydan küçük bebeklerin sadece anne sütü ile beslenmesi, 6-23 aylık bebeklerin ise anne sütü ile birlikte uygun ek gıdalarla beslenmesi önerilen altın standarttır.⁵ Ek besine geçiş (tamamlayıcı beslenme) dönemi bebeğin anne sütü veya mama alımında kademeli bir azalmanın olduğu erişkin tip beslenmeye geçiş dönemini tanımlamaktadır.^{2,6,7} Bu dönem bebeklerin yeni besinlere, tatlara ve beslenme deneyimlerine maruz kaldığı, beslenme düzeninde belirgin değişimlerin olduğu bir süreçtir.⁸ Bu süreçte bebeğin katı gıdalara alıştırılması kademeli bir şekilde gerçekleştirilmektedir.^{7,9} Dolayısıyla bu dönem bir bebeğin hayatının çok önemli bir zamanını oluşturmaktadır.⁷ Ek besine geçiş veya tamamlayıcı beslenme dönemi uygulanan yöntemler, bireysel, sosyoekonomik ve kültürel koşullara göre farklılık göstermektedir.¹⁰

Son yıllarda teknolojinin kullanımının giderek artmasıyla birlikte sosyal medya platformlarının kullanımı da artmıştır.¹¹ Sosyal medya internet bloglarını, YouTube

gibi video paylaşım sitelerini Facebook gibi Sosyal Ağ Sitelerini (SAS) ve çevrimiçi iletişim uygulamalarını kapsamaktadır.¹² Sosyal medya son yıllarda sağlık iletişimde de kullanılmaktadır. Sosyal medya platformları facebook ve twitter gibi bilgiye ulaşmak ve gruplarla etkileşim kurmak için fırsat sunmaktadır.¹³ Sosyal medyanın ebeveynler tarafından kullanılması ebeveynlerin düşüncelerini, bebek ve çocuk bakımı sonuçlarının etkilenmesine neden olabilmektedir.¹⁴ Yapılan çalışmalar ebeveynlerin belirli bilgi, destek ve tavsiyeler için sosyal medya platformlarını kullandıklarını belirtmektedir.^{15,16}

Facebook, instagram, twitter gibi forumlarda bilgi edinen ebeveynler soruların interaktif olması nedeniyle faydalı bulmaktadır. Sosyal medyayı kullanan ve küçük çocuğu olan ebeveynlerin çoğu, ebeveynlik ile ilgili faydalı bilgileri edinmek, sosyal destek almak ve özellikle beslenme sürecinde yaşadıkları sorunlar ile ilgili sosyal medyadan destek almaktadır.¹⁷ Hachisuka ve Aksoy Sugiyama (2020) çalışmasında, annelerin bazıları ek gıdaya geçiş sürecinde özellikle çocuğuna daha sağlıklı besinleri hazırlamak ve besinlerin nasıl pişirildiğini öğrenmek ve fazla besin seçeneği sunmak için sosyal medyadan faydalandığını ifade etmiştir.¹⁸

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte sosyal medya platformlarının yaşamın her alanında yaygın kullanıldığı bilinmektedir. Annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullanma durumunu inceleyen çalışmalar sınırlıdır.¹⁷⁻¹⁹ Bu çalışmanın amacı, 6-24 ay bebeği olan annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullanma durumları ve etkileyen faktörlerin (annenin yaşı, eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, çocuk sayısı, bebeğin cinsiyeti, bebeğin kilosu, ek besine başlama zamanı) belirlenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma verileri pandemi nedeniyle gerçekleştirilmiş olan kısıtlamalardan dolayı sosyal medya üzerinden toplanmıştır. Veri

toplamada kartopu yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları araştırmacıların sosyal medya hesaplarından paylaşılarak (facebook, instagram) toplanmıştır. Araştırma grubunu,

Ekim 2020- Ocak 2021 tarihleri arasında 6-24 ay arasında (ek besine geçiş dönemi) bebeği olan 193 anne oluşturmuştur. Çalışmanın gücü “G. Power-3.1.9.2” programı kullanılarak hesaplanmıştır. 193 kişiye uygulanan analiz sonucunda, etki büyüklüğü 0,9883 olarak bulunmuş ve post-hoc olarak hesaplanan çalışmanın gücü 0,99 olarak hesaplanmıştır.

Çalışmanın dahil edilme kriterleri:

1. Araştırmaya katılmaya gönüllü olma
2. 6-24 ay arasında bebeğe sahip olma
3. Bebeğin kronik bir rahatsızlığının olmaması
4. Sosyal ağları kullanma

Veri Toplama Araçları

Çalışma ile ilgili verilerin toplanmasında, Anne/Bebek Tanıtıcı Bilgi Formu, Ek Besin Tercihinde Sosyal Medya Kullanımı Soru Formu ve annelerin sosyal medya kullanım durumlarını belirlemek için Sosyal Medya Kullanım Ölçeği kullanılmıştır.

Anne/Bebek Tanıtıcı Bilgi Formu: Annenin yaşı, eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, çocuk sayısı, bebeğin cinsiyeti, bebeğin kilosu, ek besine başlama zamanı gibi bilgileri içeren 10 sorudan oluşmaktadır.

Ek Besin Tercihinde Sosyal Medya Kullanımı Soru Formu: Literatür doğrultusunda annenin sosyal medyanın hangi türlerini kullandığını, internette yer alan bilgilerin doğru olup olmadığı, ek besin ile ilgili sosyal medyada araştırılan konular gibi bilgileri içeren toplam altı sorudan oluşmaktadır.¹⁹⁻²¹

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği: Johnson (2013) tarafından geliştirilen ölçek 6’lı likert tiptedir (1- Tamamen Katılmıyorum, 6- Tamamen Katılıyorum). Akın ve arkadaşları (2015) ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Ölçekte 8. madde ters değerlendirilmekte, ölçeğin tamamından alınabilecek en fazla 60 puan en az ise 10

puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça sosyal medya kullanım düzeyi artmaktadır. Ölçek sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı (SBDB) ile sosyal rutinlerle bütünleşme (SRB) alanlarında olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin ilk altı sorusu duygusal bağlantı ile sosyal bütünleşme alt boyutunu, son dört sorusu ise sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutunu içermektedir.²² Ölçeğin Cronbach alfa değeri SBDB alt boyutu için 0,87; SRB alt boyutu için 0,71, ölçeğin tamamı için 0,87 olarak bildirilmiştir.²³ Yapılan bu çalışmada ise SBDB alt boyutu için 0,93; SRB alt boyutu için 0,84; ölçeğin tamamı için 0,93’tür.

Verilerin Değerlendirmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 21.0 istatistik paket programında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan annelerin sosyodemografik özellikleri sayı ve yüzde dağılımları olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılım uygunluğu Shapiro-Wilk normallik testi ile değerlendirilmiştir. Anne ve bebeklerin tanıtıcı özellikleri ile sosyal medya kullanma durumu arasındaki farklılık ki-kare testi kullanılarak, annelerin tanıtıcı özellikleri, sosyal medya kullanma durumları ile sosyal medya kullanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Mann Whitney U testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ ’tir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için bir üniversitenin girişimsel olmayan etik kurulundan (Karar No: 882 Tarih:17.09.2020) izin alınmıştır. Araştırmaya katılan anneler, online anketin ilk sayfasında yer alan araştırmanın amacını yazan bilgilendirme formunu okuduğuna ve çalışmaya katılmayı onayladığına yönelik seçeneği işaretlemiştir. Sosyal Medya Kullanım Ölçeğinin kullanımı için Özbay’dan e-posta yoluyla gerekli izin alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması $29,46 \pm 4,62$ 'dir (minimum:19; maksimum:42). Annelerin %53,9'unun yükseköğretim mezunu olduğu, %48,7'sinin gelirin gidere denk olduğu, %54,4'ünün bir çocuğa sahip olduğu saptanmıştır.

Bebeklerin %51,8'inin erkek olduğu, %61,1'inin 6-12 aylık olduğu, %87,1'inin 4-6 ay arasında ek gıdaya başladığı, %52,4'ünün anne sütü ve ek gıda ile beslendiği, %92,2'sinin besinlere karşı alerjisi olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Anne ve Bebeklerin Tanıtıcı Özellikleri (n=193)

Değişkenler	Sayı	%
Anne eğitim düzeyi		
Okur-yazar	1	0,5
İlköğretim	16	8,3
Ortaokul	12	6,2
Lise	60	31,1
Üniversite	104	53,9
Gelir düzeyi		
Gelir giderden az	57	29,5
Gelir gidere denk	94	48,7
Gelir giderden fazla	42	21,8
Sahip olunan çocuk sayısı		
Bir	105	54,4
İki	65	33,7
Üç ve daha fazla	23	11,9
Bebeğin Cinsiyeti		
Erkek	100	51,8
Kız	93	48,2
Bebek yaşı (Aylık)		
6-12 ay	118	61,1
13-24 ay	75	38,9
Ek gıdaya başlama zamanı		
0-4 ay	17	8,8
4-6 ay	168	87,1
6-8 ay	8	4,1
Bebek beslenme şekli		
Anne sütü ve ek gıda	101	52,4
Anne süt, formül mama ve ek gıda	27	14,0
Formül mama ve ek gıda	29	15,0
Ek gıda	34	17,6
Anne sütü+ mama	2	1,0
Bebeğin besin alerjisi		
Evet	15	7,8
Hayır	178	92,2
Toplam	193	100

#: Yüzde

Annelerin %95,3'ünün sosyal medyanın herhangi bir türünü kullandığı, %64,2'sinin facebook kullandığı, %28,5'inin twitter kullandığı, %83,9'unun instagram kullandığı, %36,8'inin youTube kullandığı, %76,7'sinin ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inandığı, %83,9'unun internetten öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih ettiği, %46,6'sının ek besin ile ilgili sosyal medyada takip ettiği bir bloger olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Annelerin internetten öğrendiği bilgileri ek besin hazırlarken ne sıklıkla kullandığı sorgulandığında %3,1'inin her zaman kullandığı, %25,9'unun genellikle kullandığı, %44'ünün ara sıra kullandığı, %21,8'inin nadiren kullandığı, %5,2'sinin asla kullanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Annelerin Ek Besin Tercihinde Sosyal Medya Kullanma Durumları (n=193)

Değişkenler	Sayı	%
Sosyal medyanın herhangi bir türünü kullanma		
Evet	184	95,3
Hayır	9	4,7
Facebook		
Evet	124	64,2
Hayır	69	35,8
Twitter		
Evet	55	28,5
Hayır	138	71,5
Instagram		
Evet	162	83,9
Hayır	16,1	16,1
YouTube		
Evet	71	36,8
Hayır	122	63,2
Ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma		
Evet	148	76,7
Hayır	45	23,3
İnternette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme		
Evet	162	83,9
Hayır	31	16,1
Ek besin ile ilgili sosyal medyada takip edilen bloger		
Evet	90	46,6
Hayır	103	53,4
Toplam	193	100

#: Yüzde

Annelerin %46,1'inin ek besine başlama zamanını, %31,1'inin bebeğin ek besine hazır olup olmadığını anlayabilmeye, %64,2'sinin

ek besin türlerini, %48,7'sinin ilk hangi besin ile başlama, %59,1'inin ek besin hazırlarken dikkat edilecek durumlar, %55,4 alerji yapabilecek besinler, %64,2'sinin bir yaşından önce ve sonra verilebilecek ek besinler, %50,8'inin ek besin yöntemlerini (bebek liderliğinde beslenme gibi) sosyal medyada araştırdığı saptanmıştır.

Annelerin yaşı ile ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma ($\chi^2=6,885$; $p=0,009$; $p<0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Annelerin ve bebeklerin tanıtıcı özellikleri ile ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma durumunun karşılaştırılması

	Ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma		
	Evet Sayı / (%)	Hayır Sayı / (%)	İstatistiksel değer
Anne Yaşı			
19-30 yaş	98 (83,1)	20 (16,9)	χ^2 : 6,885 p:0,009
31-42 yaş	50 (66,7)	25 (33,3)	

#: Yüzde

Annelerin gelir durumu ile internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme ($\chi^2=10,461$; $p= 0,005$; $p<0,05$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Annelerin ve bebeklerin tanıtıcı özellikleri ile internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme durumunun karşılaştırılması

	İnternette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme		
	Evet Sayı /Yüzde (%)	Hayır Sayı /Yüzde (%)	İstatistiksel değer
Gelir Durumu			χ^2 : 10,461
Az	53 (93,0)	4 (7,0)	p:0,005
Denk	80 (85,1)	14 (14,9)	
Fazla	29 (69,0)	13 (31,0)	

#: Yüzde

Annelerin sosyal medya kullanma ölçeğinden aldıkları toplam puan $32,41\pm 11,65$ 'tir (min-max:10-57). Annelerin ölçeğin sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutlarından aldığı toplam puan $15,57\pm 7,62$ 'dir (min.6, maks.33). Sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyut toplam puanı $16,84\pm 4,84$ 'tür (min.4, maks. 24). Annelerin yaşı, sosyal medya kullanma durumu, ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma, internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme ile sosyal medya kullanma ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 5). Annelerin yaşı, sosyal

medya kullanma durumu, ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma, internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme durumu ile sosyal medya kullanma ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılması Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sosyal medya kullanma ölçeğinde alınan toplam puan ve alt boyutlarının annelerin ek besin tercihinde sosyal medya kullanma durumları ile karşılaştırılması

	n	Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı		Sosyal rutinlerle bütünleşme		Ölçek Toplam Puanı	
		X±SS	İstatistiksel değer	X±SS	İstatistiksel değer	X±SS	İstatistiksel değer
Anne Yaşı							
19-30 yaş	118	16,40±7,44	MWU: -	17,58±4,54	MWU: -	33,99±11,16	MWU: -
31-42 yaş	75	14,26±7,77	2,189	15,68±5,11	2,537	29,94±12,05	2,414
			p: 0,029		p: 0,011		p: 0,016
Sosyal medya kullanma	184	15,73±7,68	MWU:-	17,08±4,78	MWU:-	32,82±11,68	MWU:-
Evet	9	12,22±5,58	1,317	11,88±3,21	2,923	24,11±7,27	1,990
Hayır			p:0,188		p:0,003		p=0,047
Ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma	148	16,97±7,54	MWU: -	17,81±4,58	MWU:-	34,78±11,34	MWU: -
Evet	45	10,97±5,92	4,990	13,66±4,34	4,947	24,64±9,05	5,127
Hayır			p: 0,000		p:,000		p=0,000
İnternette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme	162	16,79±7,54	MWU:-	17,62±4,69	MWU: -	34,41±11,33	MWU:
Evet	31	9,19±4,00	5,486	12,77±3,46	5,151	21,96±6,71	5,689
Hayır			p: 0,000		p:0,000		p= 0,000

* X±SS : Ortalama ± Standart Sapma, **Mann – Whitney U testi

Gelişen teknoloji ve sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte anneler birçok konuda olduğu gibi ek besin ile ilgili konularda da sosyal medyadan yararlanmaktadır.²⁴ Yapılan bu çalışmada, 6-24 ay bebeği olan annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullanma durumları ve etkileyen faktörler incelenmiştir.

Anne sütü, bebeğin ihtiyacı olan tüm besin öğelerini içermektedir. Bu nedenle annelerin bebeklerini, ilk altı ay sadece anne sütü ile beslemesi oldukça önemlidir. Yapılan bu çalışmada annelerin %8,8'i dördüncü aydan önce, %87'si ise 4-6 ay arasında ek gıdaya başlamıştır. Literatürde bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda annelerin %42,2'si dördüncü aydan önce, %52,8'inin 4-6 aylar arasında ek besine geçmiştir.²⁰ Daha önce yapılan çalışmalarda altıncı aydan önce ek besine başlayan annelerin yüzdesi Gümüştakım ve ark.'nın (2017) çalışmasında²¹ %25,6; Yılmaz'ın (2020)

çalışmasında²⁵ %26,0, Sivri (2014) çalışmasında²⁶ %32,4; Küçük ve Göçmen'in (2012) çalışmasında²⁷ %23,2; Durmuş ve ark.'nın (2020) çalışmasında ise %42,5'tir.²⁸ TNSA 2018 verilerinde ise annelerin %12'sinin altıncı aydan önce ek besine başladığı belirtilmiştir.²⁹ Bu çalışmanın sonucu Türkiye ortalamasından yüksek olmakla birlikte diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bu nedenle anneler başta olmak üzere toplumun da ek besine başlama zamanı konusunda geliştirilmeye gereksinimi vardır.

Sosyal medyanın sosyal destek olarak kullanımının kolay olması, her an ve her saatte/ya da 7 gün 24 saat ulaşılabilir olması nedeniyle anneler tarafından kullanımı giderek artmaktadır, ancak doğru ve güvenilir kaynaklardan bilgiye ulaşabilmek önemli bir yere sahiptir.¹⁶ Moon ve ark. (2019) 28 anne ile yaptıkları nitel çalışmada, annelerin internet ve sosyal medyayı bilgiye ulaşmanın bir yolu olarak gördüklerini,

internetteki bilgileri genel olarak güvenilir bulduklarını ortaya koymuştur.¹⁷ Ünsal ve ark. (2005) 5003 anne üzerinde yaptıkları bir çalışmada annelerin %11,5'inin medya tarafından bilgilendiklerini bildirmiştir.³⁰ Durmuş ve ark. (2020) yapmış olduğu çalışmada, annelerin %5'inin anne sütü hakkında bilgi aldıkları yerin basın olduğunu ifade ettiğini belirtmiştir.²⁸

Bu çalışmada, annelerin çoğunluğu internette yer alan bilgilerin doğruluğuna inandığını ve ek besin hazırlarken sosyal medyadan yararlandığını belirtmiştir. Anneler sosyal medyada en çok ek besin türlerini, bir yaşından önce ve sonra verilebilecek ek besinleri, ek besin hazırlarken dikkat edilecek durumları, alerji yapabilecek besinleri, ek besin yöntemlerini ve ek besine başlanması gereken ilk besinleri araştırdığı görülmüştür. Ek olarak sosyal medya ölçek puanı yüksek olan annelerin, sosyal medyada ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğruluğuna inandığı ve ek besin hazırlarken tercih ettiği belirlenmiştir. Taplak ve ark. (2020) yapmış oldukları nitel çalışmada, bir anne ek gıdaya başlama zamanı geldiğinde *"...kendim araştırdım internette bu beslenme sitelerinden..."* ifade etmiştir.³¹ Yaman'ın (2018) 10 anne ile derinlemesine görüşme yöntemi ile yapmış olduğu çalışmada bir anne *"...Çocuğumun beslenmesiyle ilgili... konularda ihtiyaçlarıma cevap veriyor."* şeklinde ifade etmiştir.¹⁸ Hachisuka ve Sugiyama (2020) beslenme üzerine sosyal medya anneleri ile yapmış olduğu nitel çalışmada, annelerin çocuğunun beslenmesinde sosyal medyadan bilgi aldığını belirlenmiştir. Bir anne *"...özellikle bir tane site var, çocukların beslenmesi ile ilgili öneriler aylara yönelik şeyler veriyor. Bu ayda şunlara başlayabilir, bu ayda bunları yiyebilir, şu yemeğe bunları bunları katabilirsiniz, şunları verebilirsiniz tarzı onlardan faydalanıyordum fikir alıyordum"* şeklinde ifade etmiştir.¹⁹

Bu çalışmada yer alan annelerin yaş ortalamasının düşük, eğitim durumunun ve

gelir düzeyinin iyi olduğundan annelerin bebekleri için sosyal medya platformu aracılığıyla bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmaya çalıştığını göstermektedir. Aynı zamanda sosyal medya platformlarında yer alan öneriler diğer anneler tarafından daha önce deneyimlenmiş olduğu için anneler burada yer alan bilgileri kullanmayı tercih ediyor olabilir.

Teknolojiyle birlikte kişilerin birbirine ve bilgiye kolay ulaşabilmesi sayesinde sosyal medya kullanımı giderek artmıştır. Yapılan bu çalışmada annelerin sosyal medya kullanım düzeyinin ortalamanın çok az üstünde olduğu belirlenmiştir. Annelerin yaşı, sosyal medya kullanma durumu, ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma, internette öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme durumlarının sosyal medyayı kullanım düzeyini etkilemektedir. Araştırmada yer alan annelerin çoğunluğu "Y" kuşağı annesidir. Dolayısıyla bu kuşak anneler, internetle iç içe yaşamlarını sürdürmüşlerdir. İlgi duydukları konularda sosyal medya platformlarında araştırma yapmakta, internete yer alan bilgileri kullanmadan önce yapılan yorumları ve deneyimleri dikkate almaktadır. Buna bağlı olarak "Y" kuşağı annelerin, sosyal medyayı kullanım düzeyi fazladır.^{32,33} Araştırma bulguları, "Y" kuşağının özelliklerine uygun olduğunu göstermektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Araştırma verilerinin online platformda toplanmış olması nedeniyle düşük eğitim seviyesindeki annelere ulaşmakta güçlük yaşanmıştır. Bu nedenle annelerin eğitim seviyesinin değişkenlik gösterdiği örnekleme araştırmanın yenilenmesi önerilmektedir. Bir diğer sınırlılık ise araştırma sorularında sosyal medyada kullandıkları bilgi kaynağının özelliklerini ve annelerin altıncı aydan önce ek besine başlama nedenin tıbbi olup olmadığı yer almamaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın sonuçları tüm evrene genellenemez.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonucunda annelerin sosyal medya kullanım düzeyinin ortalamasının üzerinde olduğu ve ek besin tercihlerinde sosyal medyayı kullandıkları belirlenmiştir. Anneler sosyal medyada araştırdığı en çok konular; bir yaşından önce ve sonra verilebilecek ek besinleri, ek besin hazırlarken dikkat edilecek durumları, alerji yapabilecek besinleri, ek besin yöntemlerini ve ek besine başlanması gereken ilk besinlerdir. Ek olarak annelerin yaşı, sosyal medya kullanma durumu, ek besinle ilgili internette yer alan bilgilerin doğru olduğuna inanma, internetten öğrenilen bilgileri ek

besin hazırlarken tercih etme durumlarının sosyal medyayı kullanım düzeyini etkilemektedir. Günümüz dünyasında dijital bağımlılık büyük bir risk haline gelmektedir. Annelerin dijital bağımlılıktan korunması ve dijital okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Hemşirelerin özellikle ek besine geçiş gibi annelerin desteğe ihtiyaç duyduğu konularda önceliğin sağlık kurumları olması ve güvenilir kaynaklardan bilginin araştırılması konularını vurgulaması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Karadağ, M, Aydın, S, Yılmaz, Y. ve Elmas, Ş. (2016). "Altı Aydan Küçük Bebeklerin Emzirme Özellikleri". *STED*, 25 (1), 22-27.
2. Alvisi, P, Brusa, S, Alboresi, S, Amarri, S, Bottau, P, Cavagni, G, Corrdini, B, Lnadi, L, Laroni, L, Marani, M, Osti, M.I, Povesi-Dascola, C, Caffarelli, C, Valeriani, L, and Agostoni, C. (2015). "Recommendations on Complementary Feeding for Healthy, Full-Term Infants". *Italian Journal of Pediatrics*, 41 (1), 1-9.
3. WHO. (2021). "Complementary Feeding". Erişim adresi: https://www.who.int/health-topics/complementary-feeding#tab=tab_1 (Erişim tarihi: 20-02-2021)
4. WHO. (2021). "Breastfeeding". Erişim adresi: https://www.who.int/healthtopics/breastfeeding#tab=tab_2 (Erişim tarihi: 20-02-2021)
5. Thet M.M, Richards L.M, Sudhinaraset M, Paw, N.E.T. and Diamond-Smith, N. (2016). "Assessing Rates of Inadequate Feeding Practices Among Children 12-24 Months: Results From A Cross-Sectional Survey in Myanmar". *Maternal and Child Health Journal*, 20 (8), 1688-1695.
6. EFSA Panel on Dietetic Products, Nutrition and Allergies (NDA). (2009). "Scientific Opinion on the Appropriate Age for Introduction of Complementary Feeding of Infants". *EFSA Journal*, 7 (12), 1423.
7. D'Auria, E, Bergamini, M, Staiano, A, Banderali, G, Pendezza, E, Penagini, F, Zuccoti, G.V. and Peroni, D. G. (2018). "Baby-led Weaning: What a Systematic Review of the Literature Adds on". *Italian Journal of Pediatrics*, 44 (1), 49.
8. Fewtrell, M, Bronsky, J, Campoy, C, Domellöf, M, Embleton, N, Mis, N.F, Hojsak, I, Hulst, J.M, Indrio, F, Lapillonne, A. and Molgaard, C. (2017). "Complementary Feeding: a Position Paper by the European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition (ESPGHAN) Committee on Nutrition". *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition*, 64 (1), 119-132.
9. Kaya, Z, Yiğit, Ö, Erol, M. ve Gayret, Ö.B. (2016). "Altı-Yirmi Dört Ay Arası Yaş Grubunda Beslenmeyle İlgili Anne ve Babaların Bilgi ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi". *Medical Bulletin of Haseki/Haseki Tıp Bulteni*, 54 (2), 70-75.
10. Arikpo, D, Edet, E.S, Chibuzor, M.T, Odey, F. and Caldwell, D.M. (2018). "Educational Interventions for Improving Primary Caregiver Complementary Feeding Practices for Children Aged 24 Months and Under". *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 5, 3.
11. Doub, A.E, Small, M. and Birch, L.L. (2016). "A Call for Research Exploring Social Media Influences on Mothers' Child Feeding Practices and Childhood Obesity Risk". *Appetite*, 99, 298-305.
12. Aichner, T. and Jacob, F. (2015). "Measuring the Degree of Corporate Social Media Use". *International Journal of Market Research*, 57 (2), 257-276.
13. Russell, D.J, Sprung, J, McCauley, D, de Camargo, O.K, Buchanan, F, Gulko, R, Martens, R. and Gorter, J.W. (2016). "Knowledge Exchange and Discovery in The Age of Social Media: The Journey from Inception to Establishment of a Parent-Led Web-Based Research Advisory Community for Childhood Disability". *Journal of Medical Internet Research*, 18 (11), e293.
14. Pretorius, K, Johnson, K.E. and Rew, L. (2019). "An Integrative Review: Understanding Parental Use of Social Media to Influence Infant and Child Health". *Maternal and Child Health Journal*, 23 (10), 1360-1370.
15. DeMartini, T.L, Beck, A.F, Klein, M.D. and Kahn R.S. (2013). "Access to Digital Technology Among Families Coming to Urban Pediatric Primary Care Clinics". *Pediatrics*, 132 (1), 142-148.
16. Baker, B. and Yang I. (2018). "Social Media as Social Support in Pregnancy and The Postpartum". *Sexual & Reproductive Healthcare*, 17, 31-34.
17. Moon, R.Y, Mathews, A, Oden, R. and Carlin R. (2019). "Mothers' Perceptions of the Internet and Social Media as Sources of Parenting and Health Information: Qualitative Study". *Journal of Medical Internet Research*, 21 (7), e14289.
18. Yaman, E.S. (2018). "Ürün Yerleştirmede Yeni Bir Alan: Influencer Marketing Sosyal Medyada Influencer Annelerin Takipçileri Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma". *Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, 268-279.
19. Hachisuka, R. and Sugiyama, C.A. (2020). "Ben Çocuğumu Böyle Besliyorum! Beslenme Konusunda Sosyal Medya Anneleri Üzerine bir Değerlendirme". *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 3 (5), 123-142.
20. Beşbenli, K, Aygen, B, İncioğlu, A. ve Çetinkaya F. (2013). "İstanbul'da Üç Farklı Sosyoekonomik Grupta Yer Alan Annelerin Emzirme ve Bebek Beslenmesi Konusundaki Bilgi ve Davranışları". *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 56, 76-81.
21. Gümüştakım, R.Ş, Aksoy, D.H, Cebeci, S.E, Kanuncu, S, Çakır, L. ve Yavuz E. (2017). "0-2 Yaş Çocuklarda Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi: Çok Merkezli Çalışma". *Fam Pract Palliat Care*, 2 (1), 1-8.

22. Jenkins-Guarnieri, M.A, Wright, S.L. and Johnson, B. (2013). "Development and Validation of a Social Media Use Integration Scale". *Psychology of Popular Media Culture*, 2 (1), 38.
23. Akın, A, Özbay, A. ve Baykut, İ. (2015). "Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun Geçerliliği ve Güvenirliği". *Journal of International Social Research*, 8 (38), 2.
24. Lebron, C.N, George, S.M, Eckembrecher, D.G. and Alvarez, L.M. (2020). "Am I Doing This Wrong?" Breastfeeding Mothers' Use of an Online Forum. *Maternal & Child Nutrition*, 16 (1), e12890.
25. Yılmaz, G. (2020). "0-24 Aylık Bebeklerin Beslenme Şekillerinin İncelenmesi". *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8 (4), 343-352.
26. Sivri, B.B. (2014). "0-6 Aylık Bebeği Olan Annelerin Katı Gıdaya Geçiş Süreci ve Emzirmeye İlişkin Bilgi ve Uygulamaları". *ACU Sağlık Bil Dergisi*, 5 (1), 59-65.
27. Küçük, Ö. ve Göçmen, A.Y. (2012). "Çocuk Polikliniğine Başvuran 6-24 Ay Arası Sağlam Çocukların Değerlendirilmesi". *Bakırköy Tıp Dergisi*, 8 (1), 28-33.
28. Durmuş, S.Ç, Ceylan, M, Candoğan, M, Öztunç, C, Güner, M, Demir, İ. ve Cankaloğlu H. (2020). "Annelerin 0-24 Aylık Çocuklarını Besleme Davranışları: Kırkkale İli Örneği". *Sağlık ve Toplum*, 20 (1), 52-60.
29. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018). "2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması". Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf (Erişim tarihi: 01-02-2021)
30. Ünsal, H, Atlıhan, F, Özkan, H, Targan, Ş. ve Hassoy, H. (2005). "Toplumda Anne Sütü Verme Eğilimi ve Buna Etki Eden Faktörler". *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 48 (3), 226-233.
31. Taplak, A.Ş, Polat, S, Erdem, E. ve Taplak, M. (2020). "Annelerin Tamamlayıcı Beslenmeye Geçiş Sürecinde Yaşadıkları Güçlükler: Niteliksel Çalışma". *JAREN*, 6 (2), 300-308.
32. Sarıtaş, E. ve Barutçu, S. (2016). "Tüketici Davranışlarının Analizinde Kuşaklar: Sosyal Medya Kullanımı Üzerinde Bir Araştırma". *PJESS*, 3 (2), 1-15.
33. Kuyucu, M. (2014). "Y Kuşağı ve Facebook: Y kuşağının Facebook Kullanımı". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (49), 55-83.